

Slöjd – ett språk

Jag har händer att tala med och jag har händer att se med. Jag skulle inte vilja vara utan mina ögon och min röst, det är inte det. Men jag vill poängtera att slöjd är kommunikation. Också. Att jag jobbar med händerna betyder inte att min hjärna sover, naturligtvis inte! Begreppet ”tyst kunskap” är missvisande, eftersom slöjdandet är ett konstant pågående samtal. Okej, det hörs inte mycket om man använder örat. Men jag läser skogen, materialen, verktygen. De visar mig, talar till mig. Första gången jag skulle studera slöjd på en hembygdsgård såg jag ingenting. Visste inte vad jag skulle se efter. Men efterhand som jag lärt mig hantera verktyg har läskunnigheten ökat, varför jag nu kan tolka urgamla bruksföremål eller byggnadsdelar på ett helt nytt sätt. Jag kan förstå valen som någon gjorde för länge sedan. Jag kan utläsa hur skogen såg ut då, och hur människan levde i den. Ställd mot dagens skogsbruk och destruktiva resurshantering kan jag givetvis bli nedslagen. Men insikten om att det har varit annorlunda betyder också att allt kan bli annorlunda igen. Kapitalismens logik är ingen naturlag.

Ett föremål är aldrig bara ett föremål. Det har föregåtts av en process som ofta är flerfaldigt mera intressant. Någon har fått en tanke. Någon har valt ett material och ett verktyg, och i symbios med dessa skapat en form. Kanske löst ett problem; jackan fick något att hänga på. Kanske gjort något onyttigt, men inte meningslöst; täljt en trähäst eller broderat en bonad. Oavsett finns det en berättelse i föremålet som du kan ta till dig, om du lyssnar på rätt sätt. Förutom om materialval och avslöjanden om verktygsval och huruvida det fanns hack i kniven bor en bit av människan kvar i föremålet. Även om de är döda sedan 5 eller 50 eller 500 år. Gammelfarfar och gammelfarmor viskar fram små pusselbitar som du kan lägga för att förstå deras liv, deras val, våndor, passion. Och givetvis behöver vi kontakt med då för att förstå vad vi ska göra nu. Vi behöver ta spjärn mot historien för att hitta en riktning in i framtiden. Vi kan inte bara flyta runt i en bassäng formulerad av marknaden. För den har egentligen ingenting med människor och andra livsformer att göra.

Min slöjd berättar om mig. När jag slöjdar förvandlas min tid till något du kan hålla i handen. Alla envisa timmar skapar också ett allt större svängrum för mig att vara intuitiv och skjuta från höften. Tio slevar brinner i kaminen, men kanske känner du, om du håller i den elfte, att erfarenheten av de misslyckade finns kvar i den. Kanske kan du också känna att min skogspromenad finns där; jag såg exempel på enfald men också på mångfald. Kanske funderar du över varför någon täljer träslivar år 2017 och förstår att det är ett ställningstagande. Långsamheten är inte svagheten, det är styrkan. Det är så mycket som går för fort, och jag vill ha tid att tänka. I täljandet kommer nya idéer, berättelser och insikter. Jag tecknar ner dem med kniven. Kan du läsa dem?

Jonathan Malm